

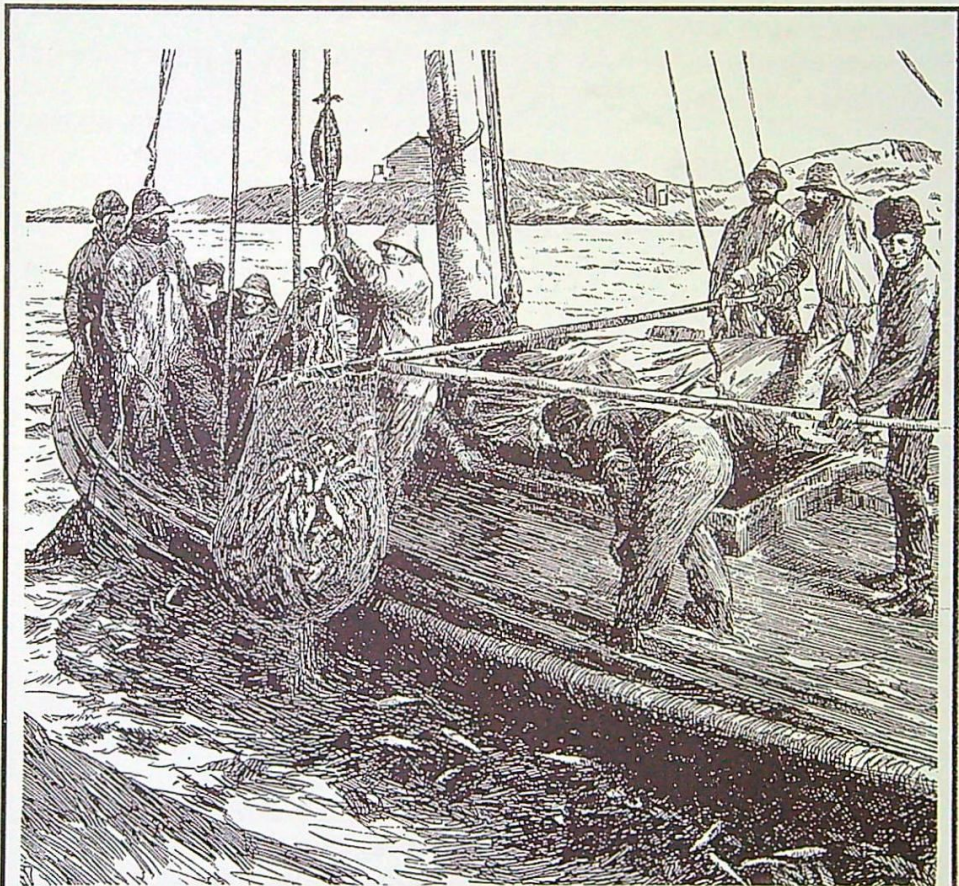
Västanbladet

GöteborgsRegionens Släktforskare

Årg 20

2003

Nr 2

"Sillhåfning" utanför Marstrand.

Trägravyr av Carl Hedelin i "Ny Illustrerad Tidning" 1894 (efter fotografi).

INNEHÅLL NR 2 - 2003

VI MÖTS.....	3
VARUTFÄRDEN.....	4
41 HANDSKRIFTER 1339-1926	4
FRÅN GRANNFÖRENINGARNA.....	4
VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2002 ..	5
ÅRSBOKSLUT 31/12 2002	7
SLÄKTFORSKARDAGAR OCH RIKSSTÄMMA I RONNEBY.....	8
RIKSSTÄMMA I Gbg 2005 ?.....	8
EMIGRANTMUSEUM I Gbg.....	8
<i>Karin Edvall:</i> KOLERAEPIDEMI	9
BIOGRAFIER	14
<i>Marianne Nilsson:</i> ETT OTÄCKARE LAND ÄN DETTA ...	15
OM ALMÄN LANDS- OCH VÄGAFRID.	23
NAMN ÅT DE DÖDA.....	24
<i>Joel Holger:</i> LANDET RUNT.....	25
EFTERLYSNING.....	27
FORSKA MED GRS DATORER.....	28

NÄSTA NUMMER AV VÄSTANBLADET
UTKOMMER I BÖRJAN AV SEPT. 2003.

MANUSSTOPP DEN 1 JULI.

ISSN - 1102 - 4453

Kopierad på miljövänligt papper hos
Mediagruppen KOPIERINGEN AB, Gbg

GöteborgsRegionens Släktforskare

MEMLEMSFÖRENING I SVERIGES
SLÄKTFORSKARFÖRBUND

Erik Dahlbergsgatan 36 B, 411 26 GÖTEBORG
Tel. 031 - 13 12 26 (tisd. och torsd. 10-14),
Postgiro 24 23 85 - 3

Styrelse 2002

Ordf. Rolf Ekelund, 031 - 93 15 15
Lerdalav. Pl. 5114, 429 34 KULLAVIK
V.ordf. Per Clemensson, 031 - 20 65 63
S. Vägen 79, 412 54 GÖTEBORG
Skr. Joel Holger, 031 - 40 85 20,
Lilla Danska V. 2, 412 74 GÖTEBORG
Kassör Ewert Arwidsson, 0520 - 707 39, Göte-
borgsv. 91 A, 461 54 TROLLHÄTTAN
Klubbm. Karin Holger, 031 - 40 85 20
Lilla Danska V. 2, 412 74 GÖTEBORG
Övriga John Ashton, 031 - 25 45 68
Kärnvedsgat. 15, 416 80 GÖTEBORG
LarsOlof Lödf, 070-5602840
Erik Dahlbergsg. 4, 41126 GÖTEBORG
Örjan Nordmalm, 031 - 20 57 27,
Bohusg. 24, 411 39 GÖTEBORG
Sybil Winell, 031 - 16 05 95
Föreningsg. 16 E, 411 27 GÖTEBORG
Suppl. Per Liljeström, 0302 - 131 91
Vänskapen 3 c, 443 34 LERUM
Sonja Rindby, 031 - 25 99 51
Munkebäcksg. 23, 416 53 GÖTEBORG

Västanbladet

Ansvarig utgivare: Per Liljeström

Redaktionskommitté:

Per Clemensson, Per Liljeström och Joel Holger

Västanbladet ingår i medlemsavgiften 150.- kr/år
och utkommer årligen med fyra nummer.

GöteborgsRegionens
Släktforskare

vi möts

DU TÄNKER VÄL PÅ ATT DET ÄR DU

SOM ÄR FÖRENINGEN, UTAN DIG BLIR DET INGEN VERKSAMHET !

VÅREN 2003

Måndagen den 7 april kl. 18.30. Föreningskväll på Erik Dahlbergsgatan. Ordf. i Hallands Genealogiska Förening, **Sven Johansson**, talar om deras arbeten med att ta fram dataregister. Demonstration av vigsel- och bouppteckningregister i Halland. Kaffeservering. Anmälan senast torsdagen innan. Avgift 50.- kr.

Lördagen den 24 maj kl. 08.00. Heldags vårutfärd med buss till Jönköping/Huskvarna. Avresa kl. 08.00 från Exercishuset (Parkgatan) vid Heden. Program, se sidan 4 i denna tidning.

Kostnad 380.- kr. inkl. förmiddagskaffe, lunch med dryck, eftermiddagskaffe, entréer och guider. Kaffe i samband med lunch ingår ej, utan väljes individuellt.

Hemkomst omkr. kl.18.30. Anmälan senast den 15 maj.

HÖSTEN 2003

Lördagen den 6 sept. kl. 12.00. Promenad i Majorna i samarbete med Gamla Majgrabbar. Start vid Stigbergstorget samt visning av Reservatet. Sedan promenad längs Allmänna Vägen till Mariebergskyrkogården. Eftermiddagskaffe med härlig sångunderhållning av systrarna Svensson. Avslutning omkr. kl.16.

Anmälan, kostnad och ytterligare uppgifter, se program i nr 3 av Västanbladet !

Måndagen den 13 okt. kl. 18.30.

Föreningskväll med föredrag av **Kjell Åberg** om mantalslängder, tiondelängder och jordböcker. Kaffeservering. Anmälan senast torsdagen innan. Avgift 50.- kr.

Måndagen den 17 nov. kl. 18.30.

Ordinarie höstmöte med efterföljande föredrag av **Karin Edvall** om några kvinnoöden. Kaffeservering. Anmälan senast torsdagen innan. Avgift 50.- kr.

ANMÄLAN i så god tid som möjligt till

Stina Börjeson tel. 031 - 25 75 55 eller Karin Holger tel. 031 - 40 85 20

Entrén till samlingslokalen på Erik Dahlbergsgatan sker genom G R S egen lokal, vilken måste läsas under själva mötet. Kom således i god tid.

Vi har öppet 1 timma före föreningsmötet ! Samlingslokalen rymmer 40 pers.

Mycket välkomna, tag gärna med gäster !

Ev. återbud måste anmälas.

Vårutfärden till Jönköping/Huskvarna lördagen den 24 maj 2003.

På väg till resmålet dricker vi förmiddagskaffet i Västra Jära. Sedan besöker vi Göta Hovrätts arkiv och Jönköpings länsmuseum under sammanlagt två timmar. Vi delar upp vår grupp i två delar och alternerar. Hovrättens arkiv är centralarkiv för äldre handlingar inom det juridiska området och överordnat Tings-/Rådhusrätterna. Här kan vi knyta kontakt med äldre juridiska handlingar från de västsvenska länen. Länsmuseum innehåller intressanta personhistoriska samlingar från Jönköpings län och som alla större museer även betydelsefulla företagsarkiv från trakten. - Efter lunchen besöker vi Huskvarna Fabriksmuseum. Under sakkunnig ledning får vi här möjlighet att se på produkter från fabriken 300-åriga historia: vapen, verktyg, spisar, motorcyklar m.m. I samband med eftermiddagskaffet på Kroatorpet vid Vätterns strand, kan vi om tiden medger även få en snabb titt in i Huskvarna stadsmuseum, där traktens historia visas tillsammans med fynden från Rumlaborgs medeltid. *Tider, anmälan och kostnad, se sidan 3: Vi Möts.*

41 Handskrifter 1339-1926.

Läromedel i handskriftläsning av Per Clemensson och Sven Ångermark. Version 2,0.

Paleografi i datorn.

Många tycker det är svårt att lära sig att läsa de för släktforskaren så viktiga urkunderna på arkiven. Detta är ett nytt läromedel på cd-skiva, som gör inläringen enklare och roligare och som är självinstruerande.

Programmet bygger på ett antal västsvenska dokument hämtade från olika statliga och enskilda arkiv på Landsarkivet i Göteborg och omfattar dokument från olika tider 1339 - 1926. Till samtliga dokument finns renskrifter (facit) rad för rad och till vissa dokument finns dessutom rättningsfunktion som redovisar fel per ord och rad.

Läromedlet används vid Göteborgs Universitets historiska institution och ingår i Genlines släktforskningspaket.

Läromedlet har utvecklats av Per Clemensson, Sven Ångermark och Wilhelm Ångermark.

Systemkrav: Pentium 200 eller bättre, 32 MB ramminne.

Beställ programmet från:

GöteborgsRegionens Släktforskare, Erik Dahlbergsgatan 36 B, 411 26 Göteborg, tel. 031- 13 12 26 (tisdag och torsdag kl 10-14).

Pris: SEK 350.- inkl. moms. För ev. porto tillkommer 20.- kr.

Från grannföreningarna:

Borås Släktforskarförening, Västgöta Genealogiska Förening:

Lördagen den 5 april kl. 10-15. Släktforskar dag.

Stadsbiblioteket, Kulturhuset, Borås

Föredrag, utställningar, forskarhjälp, litteratur. www.genealogi.se/vastergotland

Föreningen Släktdata.

Lördagen den 5 april kl. 11.00. Vårmöte.

IOGT-NTOs Nordengården, Stockholmsgatan 16, Göteborg.

Carl Löfving, fil.dr. i arkeologi berättar om Tegneby - ett ortnamn med ursprung i Harald Blåtands Jällinge. - Sökning i Släktdatas register via Internet.

Föreningen bjuder på servering. www.slaktdata.org

GöteborgsRegionens Släktforskare

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2002

Vid årsmötet den 17 mars 2003 godkändes styrelsens verksamhetsberättelse och bokslut för år 2002.

Bokslutet finns på sid 7. Verksamhetsberättelsen följer här i sammandrag:

Medlemmar:

GRS medlemsantal var vid årsskiftet 2002/2003 435 medlemmar, en ökning med 23 sedan föregående år. GRS har vid årsskiftet 14 hedersledamöter.

Styrelse:

Styrelsens sammansättning har redovisats i Västanbladet. Styrelsen har haft 8 st protokollförda sammanträden.

Möten och sammankomster:

25/2. Föredrag i S-E-Bankens hörsal av *Rolf Ekelund* om '*Silverbibeln - dess historia och öden*'. Ca 195 åhörare, vari ingick ett antal bankkunder. Banken bjöd på förtäring.

10/3. ÖPPET HUS i föreningslokalen. *Per Clemensson* hade '*Släktforskarakt*', och gav en introduktion i släktforskning för nybörjare. Vi visade vår verksamhet och hade anordnat en poängpromenad. GRS bjöd på kaffe och kaka. Omkring 90 deltagare.

18/3. Ordinarie *Årsmöte* i Vasa församlingshem med sedvanliga förhandlingar.

Årsredovisningen godkändes och styrelsen beviljades ansvarsfrihet.

Efter årsmötet höll professor *Bo Ralph* föredrag om '*Nya bibelutgåvan*'. 37 deltagare.

15/4. Föreningskväll med kåseri av *Lars Persson* om '*Historien om och kring Arn*' i anslutning till den kommande bussutfärden den 25 maj. 40 deltagare.

13/5. *Kyrkogårdsvandring på Östra begravningsplatsen* under ledning av *Bengt O.T. Sjögren*. 35 deltagare.

25/5. *Bussutfärd i Västergötland 'i Arns fotspår'*. Resan är skildrad i Västanbladet nr 3-2002 av *Ewert Arwidsson*. 37 deltagare.

9/9. *Engelska kyrkan* vid Hvitfeldtsplatsen visades av *John Ashton*. 17 deltagare.

28/9. *Bussutfärd Göteborg runt* med docent *Kent Olsson* som guide. Vi såg bl.a. Carolus rex, Gamla Älvsborg, Klippan, Carnegieska bruket och Ölfatet, Nya Varvet och Lilla Änggården. Lunch på rest. 'Reveljen'. 33 deltagare.

16/10. *Bankmuseet*, S. Hamngatan 11, med *Chalmerska våningen* visades av bankdir. *Helle Lindblad*. 14 deltagare.

10/11. ÖPPET HUS i föreningslokalen. '*Genline*' demonstrerades av dir. *Peter Walenskog* i samlingsalen. Samtidigt höll *Per Clemensson* '*Släktforskarakt*' i styrelserummet. Omkring 75 deltagare. GRS bjöd på kaffe med kaka.

18/11. Ordinarie *Höstmöte*. Budget och medlemsavgift för 2003 fastställdes. Ordf. och de ledamöter vars mandat utgick, omvaldes.

Efter mötet föredrag av *Bengt O.T. Sjögren* och *Ann-Britt Johansson* om deras arbete med ett nytt herdaminne för Göteborgs stift. 38 deltagare.

Släktforskarförbundets Riksstämma i Borlänge. Karin Holger och Per Clemensson var GRS delegater den 25 aug. En redogörelse infördes i Västanbladet nr 3-2002.

Forts. nästa sida

Övrig verksamhet:

GRS expedition och bibliotek på Erik Dahlbergsgatan har haft öppet tisdagar och torsdagar samt haft 651 noterade besök. Under föreningskvällar har ytterligare 78 st medlemmar bekantat sig med lokalerna och bokbeståndet, vilket nu omfattar 5.139 nr. Dessutom finns ett 70-tal tidskrifter från andra släktforskarföreningar. Biblioteket har haft 3 datorer för forskning på cd-skivor samt registrering av bokbeståndet. Nya cd-skivor har anskaffats. Torsdagsgruppen, nu med delvis nya deltagare, har fortsatt sitt arbete med den Långströmska klippsamlingen.

I GRS lokaler har under våren och hösten pågått släktforsarkurser för nybörjare i samarbete med NBV. Under hösten började en kurs i handskriftsläsning.

GRS tidskrift 'Västanbladet' har utkommit med 4 nummer, vardera med 500 ex.

**Stort tack till alla som bidragit med artiklar o.d., vilka gjort Västanbladet läsvärt!
Ekonomi:**

Medlemsavgiften har varit 150.- kr (50.- kr för familje- och ungdomsmedlem).

Ekonomiskt bidrag har erhållits av enskilda medlemmar samt Idrotts- och Föreningsförvaltningen i Gbg. Ett väsentligt tillskott har dessutom erhållits från Kungshalls Bingo i Göteborg. Ett mindre överskott i bokslutet för det gångna året 2002 har fonderats.

Styrelsen framför härmed föreningens varma tack till alla bidragsgivare.

Ett stort tack riktas också till alla de föreningsmedlemmar, som bidragit till verksamheten genom personliga insatser och gåvor, alltifrån bokgåvor till extra ekonomiskt stöd i samband med medlemsavgiften.

2002 års styrelse

1882 startade vi på Södra Hamngatan i Göteborg.

WETTERGRENS

BUTIKER Göteborg Avenyn 21, Västra Hamngatan 22, Nordstan, Frölunda Torg,
Backaplan. Tel. växel 031-706 25 00. Källered K-Center, Ekenleden 6, tel. 031-795 13 20.
Kungsbacka Kungsmässan, tel. 0300-160 90. Borås Storknallen/Knalleland, tel. 033-13 18 90.
Internetbutik www.wettergrens.se

Böcker
för
alla
åldrar
och in-
tressen!

Resultaträkning per 2002-12-31

<u>Intäkter</u>	
Årsavgifter	53 755,00
Gåvor	850,00
Bidrag	1 300,00
Bingo	9 977,57
Aktiviteter och resor	32 230,00
Bokförsäljn o.d.	867,00
Västanbladet	2 720,00
Administration	1 037,50
Räntor	260,33
<u>Summa</u>	<u>102 997,40</u>
<u>Kostnader</u>	
Hyror	32 425,00
Administration	7 872,80
Västanbladet	22 901,00
Aktiviteter och resor	26 006,50
Prenumerationer	250,00
Försäkringar	650,00
Föreningsavgifter	4 184,00
Telefon	1 669,00
Energi	1 462,00
Uppvaktningar	675,00
Bibliotek	495,00
Balanserad vinst	4 407,10
<u>Summa</u>	<u>102 997,40</u>

Balansräkning per 2002-12-31

<u>Tillgångar</u>	
Kassa	648,22
Bank	46 641,86
Postgiro	40 000,00
Fonder	17 165,00
Böcker, inventarier	8 925,00
Förinbetald hyra jan-mars 2003	
<u>Summa</u>	<u>113 380,08</u>
<u>Skulder</u>	
Långströmska fonden	9 062,90
Biblioteksfonden	17 165,00
Ständiga medlemmars fond	3 311,95
Personhistoriska fonden	11 719,55
Reservfonden	38 195,68
Förinbetalda medlemsavgifter 2003	33 000,00
Gåvor 2003	300,00
Prenumeration på Västanbladet år 2003	625,00
<u>Summa</u>	<u>113 380,08</u>

Årets släktforskar dagar går av stapeln i Ronneby, "Hjärtat i Sveriges Trädgård", den 23-24 aug.

Släktforskar dagarna 2003 med Riksstämman lördagen den 23 aug. har Blekinge Släktforskarförening som arrangör.

Temat för dagarna är: *Land och hav - bönder, stenhuggare, fiskare och båtsmän.*

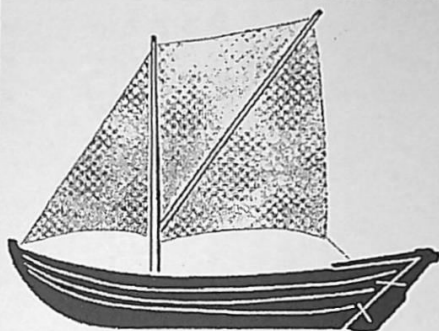
Evenemanget är förlagt till det anrika Brunnsområdet i Ronneby och Ron konferenscenter. Här äger även Riksstämman rum samt de olika föreläsningarna på lördag och söndag.

Man har en utflykt planerad: "Världsarvsutflykten" till Karlskrona fredagen den 22 aug.

Under fredagen kommer även ordförandekonferens, redaktörskurs och cirkelledarkurs att äga rum.

För information om boende kontakta: Ronneby Turistbyrå, tel. 0457-180 90, fax. 0457-174 44. E-post: turist@ronneby.se

"Blekinge 2003" har hemsidan, som utvecklas allt eftersom www.genealogi.se/blekinge/2003/index.htm

*Släktforskar dagarna
i Blekinge
Ronneby 23-24 augusti 2003*

Sveriges Riksförbunds riksstämman

hålls under innevarande år i Ronneby (se ovan) och år 2004 i Östersund. Riksstämman kombineras under tre dagar med en släktforskarutställning och presentation av c:a 70 föreningar från hela Sverige och även några från våra nordiska grannar.

Antalet besökare brukar ligga mellan 2.500 och 3.000 personer, som här kan ta råd och hjälp med sina forskarproblem.

De tre göteborgsföreningarna DIS-VÄST, Släktdata och GöteborgsRegionens Släktforskare undersöker f.n. möjligheten att tillsammans ordna riksstämman för år 2005 här i Göteborg. En ansökan skall vara förbundet tillhanda senast den 15 april och besked kan väntas vid riksstämman i Ronneby i slutet av augusti. *Samrådskommittén 2005*

Ett nytt Emigrantmuseum i Göteborg

öppnar den 1 sept. 2003 och inrymmer i övervåningen av Tull- och Packhuset vid Packhusplatsen här i staden. (Samma byggnad som Casinot). Museet skall också vara ett forskningscentrum för emigration och vara öppet för allmänheten dagligen och även någon kväll i veckan.

Vår förening ämnar göra ett kvällsbesök (troligen den 15 sept.) i museet under guidning av Per Clemensson. Se närmare höstens program i Västanbladet nr 3.

Koleraepidemi på Klädesholmen

av Karin Edvall

Koleran var 1800-talets stora farsot. Sjukdomen har sitt ursprung i Gangesflodens bäcken och hade inte nått utanför Indiens gränser före 1817. Då spred den sig vida ut över världen. Smittspridningen underlättades genom krig och folkförflyttningar och den världsomfattande spridningen berodde på ökad handel och förbättrade kommunikationer.

Epidemier av olika slag har alltid funnits. Tidigt trodde man på två olika typer av smittspridning; genom luften (miasman) eller genom en sjuk person (kontagium). Vad miasman och kontagium egentligen var eller berodde på visste man inte, men bilden av smitta som ett levande väsen är gammal. Sedan uråldrig tid har man försökt skydda sig från farsoter genom att rena den fördärvade luften. Man eldade i det fria eller rökte (brände) inomhus med väldoftande ved eller kryddor.

Sjökarantän fanns i Sverige under vissa smittorisktider redan i slutet av 1500-talet. I början av 1700-talet när pesten härjade var all handel förbjuden med de smittade orterna på andra sidan Östersjön. Anlänande fartyg fick inte lägga i hamn innan de först granskats och friats från smittomiss-tanke. Kunde skepparen inte förete rent sundhetspass skulle skeppen med passage-rare och last flyttas till speciella karantäns-platser, där de kunde hållas i karantän under fyrtio dagar.

Karantänsbestämmelser tillkom flera gånger under 1700-talet när smittsamma epidemier hotade. Karantänskommissionen (direkt under Kungl. Maj:t) hade i uppdrag

att ombesörja allt som rörde landets karantänväsende. 1771 stod karantänsinrättningen på Käsö utanför Göteborg färdig.

Under 1820-talet vandrade koleran genom Ryssland och flera rapporter om dess härjningar nådde Sverige genom handelsmän och andra resanden. Stor oro bröt ut. Man visste inte hur sjukdomen uppkommit eller hur den botades. Röster om att farsoten var smittsam tystades ner. På våren 1831 hade koleran nått de ryska hamnarna vid Östersjön och samtliga omkringliggande länder införde karantänsbestämmelser.

Samma år utfärdade Sundhetskollégium (föregångare till Socialstyrelsen) i preventivt syfte en Kolerakungörelse, som föreskrev att speciella sundhetsbestämmelser skulle inrättas i landets stads- och landsförsamlingar. Sundhetsnämndernas uppgifter blev att handlägga hälsovården i församlingen och att ansvara för renlighet och snygghet i bostäder, på gårdar och på allmänna platser. 1831 och 1833 hemsökte koleran Östersjöns kuster samt England, Danmark och Norge. Fartyg som anlände till Käsö belades med karantän under minst 40 dagar. Man gjorde dock undantag för skärgårdens fiskare, som hade sina fiskevatten nära Danmark.

I mars 1834 förklarade Kommerskollégium samtliga länder och orter fria från kolerasmitta och karantänsbestämmelserna upphörde. I juli utbröt kolera i Lissabon och på Gibraltar.

Men den 26 juli 1834 kom koleran till Majorna i Göteborg! En timmerman hade smittats av ett nyanlönt bomullsfartyg. Un-

der de kommande två månaderna fick sjukdomen en våldsam spridning och en tiondel av Göteborgs befolkning dog. Symtomen var feber och intensiv huvudvärk samt muskelskramper, men det mest påtagliga var de våldsamt voluminösa diarréerna och kräkningarna, som kom allt tätare. Panik bröt ut i staden, många flydde hals över huvud. Själaringningarna ljöd dygnet runt, likistor skramlade nattetid längs gatorna. Från Göteborg spred sig koleran via Göta Kanal mot Mälardalen.

Dåtidens läkare stod maktlösa. Koleravibrionen är en bakterie som främst smittar genom vatten, mjölk och andra födoämnen. Koleran härjade främst i städerna där trångboddhet och ohygienisk vattenförsörjning utgjorde en stor grogrund för den violetta döden (av den sjukes hudfärg). Under en epidemi kunde dödligheten ligga upp emot 40-70 procent av de insjuknade. Kolerabakteriens gift förlamar tarmslemhinnan med våldsamma diarréer, men även med kräkningar och svettningar som följd. Under ett dygn förlorar en kolerasjuk omkring 20-30 liter vätska. Sjukdomen hade ett dramatiskt förlopp. Den sjuke blev snabbt uttorkad och döden kunde inträffa inom några timmar. Arbetare som friska gick till arbetet kunde vara begravda på kyrkogården när kvällen kom.

Man försökte hindra sjukdomsförloppet med varma omslag, senapsgaser insmorda på magen, kroppsmörjning med brännvin

Engelsk galghumor. Dödens fattigapotek, öppet för de fattiga, gratis, med tillstånd av samhället.

blandat med kamfer, senap, peppar och terpentin. Man försökte också med åderlätning och kräkmedel. Svavelrök använde man också eftersom det ansågs allmänt hälsogörande.

Epidemin 1834 inträffade nästan 50 år innan koleravibrionen upptäcktes.

Klädesholmen

Klädesholmens kapellförsamling och fiskeläge, beläget på kronholmen vid början av Pater-noster-skären utanför Tjörn, hade enligt den befolkningsstatistiska tabellen

1835, året efter koleraepidemin, 342 innevånare, 171 män och 171 kvinnor. 89 var barn under 15 år och 21 människor var över 60 år. Den främsta näringen var fisket, 90 av klädesholmsborna var sysselsatta inom fisket. 12 lotsar fanns i församlingen. (Klädesholmen hade länge varit kronohamn och lotsplats). Två tulltjänstemän och en coopverdiskeppare, 38 bonddrängar och bondgossar finns också noterade. Församlingen hade en predikant och en kyrkvård. 19 personer, fyra vuxna och femton barn, var betraktade som ståndspersoner (2 salteriåldkare) och resten hörde till kategorin 'alle andre'. 50 människor, 20 män och 30 kvinnor avnjöt fattigvård.

Missförhållanden

På kronoholmen rådde en del mindre goda förhållanden. Klädesholmens kyrkoråd sammanträdde den 17 januari 1831 med anledning av att det inkommit klagomål från Tjörns pastorats jordbrukande befolkning. De klagade över att landsbygden översållats av tiggare från Klädesholmen, samtidigt som det rådde hungersnöd. Tiggeriet hade sin orsak i ett utbrett fylleri på Klädesholmen. Omedelbart som fiskarna fått sina förtjänster gjorde de sig av med dem på krogarna i närheten. Kvinnor och barn tvingades ut och tigga för överlevnad. Klädesholmen var ett krogätt område. Krogarna låg "med ett stenkast" mellan varandra. Förutom gästgivaren fanns tre privilegierade brännvinsbrännare. Kyrkorådet begärde nu att Kungliga befallningshavaren i länet skulle dra in brännvinsdistributörernas tillstånd. Om så inte skedde begärde man att allt brännvinsinmundigande skulle förbjudas från sex på aftonen till följande morgon samt över helgdag. Annars

skulle krögaren åläggas med vite.

Koleran kommer till Klädesholmen

De flesta på Klädesholmen levde under fattiga förhållanden. 1833 fanns 458 innevånare på holmen. 14 kvinnor födde barn det året och åtta av dessa levde under knappa förhållanden. Omkring tio människor avled varje år på Klädesholmen. År 1831, svältens år, dog 35 människor.

Under augusti månad 1834 fick 69 människor sätta livet till när koleraepidemin drabbade Klädesholmen. Första dödsfallet inträffade den 6 augusti, omkring två veckor efter det första insjuknandet i Göteborg. Änkan Malena Olsdotter dog 40 år gammal. Hon var den första som fick diagnosen "cholera". Den 9 augusti dog två personer, två ungar, en på 21 år och en på 59 år. Sen tog epidemin fart. 12 augusti dog nio människor; tre pojkar under 10 år och sex vuxna. 13 augusti dog två män, 63 och 36 år gamla och en hustru på 41 år. 14 augusti dog en vuxen man och en pojke på två år. Mellan den 15 och 19 augusti dog sammanlagt 28 människor, varav 11 barn under 15 år.

Den 20, 21 och 22 augusti fortsatte dödsfallen; sammanlagt dog dessa dagar 12 människor.

Författaren Vilhelm Moberg har beskrivit sjukdomen som så: "Den starka vattenförlusten gör att patientens utseende hastigt förändras. Ögonen sjunka in, näsan blir spetsig, huden blir blek, torr och kall och lämnar ett stående veck, om den upplyftes. Smärtsamma muskeldragningar uppträda, särskilt vadkramp. Pulsen blir liten och kan knappt kännas" ... "stämman blir hes, svett och saliv och tårar upphöra."

Enligt fattigvårdens räkenskaper för au-

gusti 1834 utbetalades bräder till Elias Berntssons likkista (en 54-årig lots och avlidit två dagar tidigare) den 19 augusti. Samma dag utbetalades mjöl och mjölk till de fattiga samt en kanna brännvin till de fattigas begravning.

Sen började dödsfallen att minska. Den 23:e dog en gosse på 14 år och den 24:e dog två församlingsbor, en hustru och en flicka. Den 25:e dog också två människor. Den 26 augusti passerade utan dödsfall. Den 27:e dog hustrun Annika Andersdotter, 45 år, den 28:e gästgivaren Per Christianson, 35 år. Den 29 augusti dog gossen Hans Nilsson, 2 år gammal, och den 31 augusti dog hustru Olena Persdotter, 36 år gammal. Sen verkar det ha varit över. Ett dödsfall till är diagnostiserat som cholera. Den 11 september dog gossen Bernt Hansson, 6 månader gammal.

Under resten av 1834 dog fem personer. I den befolkningsstatistiska tabellen antecknade kapellpredikanten Olof Lundbeck: "Inga märkvärdiga Naturhändelser äro att anmärka, men Cholera Morbus har visat sig ganska våldsam och på mindre än en månad bortryckt 69 personer, som åfwan synes".

Koleran försvann från Klädesholmen. Kvar fanns en förminskad befolkning och spår efter familjära och personliga katastrofer.

Koleran i Sverige

1838 var koleran inte längre aktuell i Sverige och all karantänsplikt inställdes.

1834 var det värsta koleraåret i Sverige då ungefär 25.000 människor insjuknade. Dödligheten låg på 50 procent. Fem stora koleraepidemier med global spridning drabbade mänskligheten under 1800-talet. I ok-

tober 1850 drabbades Majorna för andra gången. 1853 led Sverige en svår epidemi då närmare 18.000 människor insjuknade i kolera. Hälften dog. Speciella kolera kyrkogårdar upprättades på många platser i landet. Under epidemitiden lamslogs samfärdseln. De gamla tullbommarna kom åter till användning och resande tvingades uppvisa sundhetspass för att få passera. 1857 insjuknade 8.000 personer och koleraåret 1866 9.000 människor. Dödligheten låg som tidigare runt 50 procent.

Smittovägarna

Den brittiske läkaren John Snow lyckades 1854 kartlägga koleras smittovägar. Under det årets koleraepidemi arbetade han i Londons fattigdistrikt och då han genomgick dödslistorna från ett speciellt område kunde han härleda smittan till en specifik vattenpump. En kolerasjuk hade använt en latrin intill och sedan tvättat sig i vattenpumpen. När vattenpumpen stängdes upphörde epidemin.

Under 1850-talet uppmärksammades i allmänhet den personliga hygienens betydelse som skydd mot kolerasjukdom. I Patriotiska sällskapetets tidning "Läsning för folket" 1854 rekommenderas att "alla uttömningar från den sjuke skyndsamt och noggrant undanskaffas". Den enskilde skulle iakttaga snygghet, renlighet, ett ordentligt levnadssätt och ett gott mod.

Koleravibrionen upptäcktes 1883 av den tyske läkaren och bakteriologen Robert Koch. Sjukdomen kunde nu härledas till en speciell bakterie. Ingen bakterie - ingen smitta. Att isolera friska människor var meningslöst, utan insatserna lades istället på att försöka döda bakterien. Olika metoder och desinfektionsmedel provades. Upphett-

ning visade sig vara det effektivaste. Kolerabakterien kan överleva under flera dagar i dricksvatten, men dödas nästan omedelbart i kokande vatten.

Efter 1894 har endast enstaka kolerafall inträffat i Sverige och dessa människor har samtliga smittats utomlands. Inga epidemier har fått fäste. Städernas hygien har stadigt förbättrats och koleran har inte haft den grogrund som behövs för att en epidemi skall bildas. Den kolerastam som nu finns aktiv i världen, El Tor, är mildare än den klassiska Kolera Morbus. Med nutida vätskebehandlingar uppgår dödligheten i kolera,

även i U-länderna, till mindre än två procent.

Litteratur:

Högberg, Ulf: *Svagårens barn* (Stockholm 1983)

Lyons, S och Petrucelli, J: *Medicine: an Illustrated History* (New York 1978)

Öberg, Lars: *Känsö karantänsinrättning* (Göteborg 1968)

Publicerat som Dokument nr 2:1998 av Landsarkivet i Göteborg.

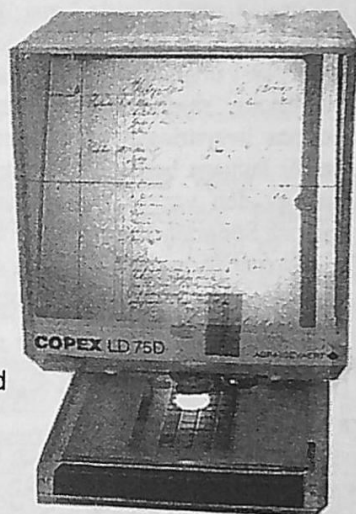
Släktforskare !

3.000:-

... i rabatt får Du, vid köp av
Copex L D 75.

Du betalar endast **4.900:- inkl. moms**
(ord. pris 7.900:-)

- * läsaren har specialanpassad fichehållare för SVAR-fiche
- * 1 st objektiv med 42 x förstoringgrad
- * stor bildskärm 29 x 28 cm
- * frakt tillkommer
- * 7 dagars returrätt
- * www.msab.org

MSAB
MICROSYSTEM AB

Schéelegatan 3
416 60 Göteborg
031 - 19 06 09

Box 22
520 30 Ljung
0513 - 50020

Kyrkböcker på Internet: www.genealogi.se/links2.htm

En lista över sajter med kyrkböcker, ordnade efter landskap och socken. Ett bra hjälpmedel för att snabbt få en överblick över vilka kyrkböcker som finns tillgängliga på nätet. Obs. emellertid att det finns fel i många register. Kontrollera därför alltid själv vad som står i källan, d.v.s. mikrokort e.d.

Biografier över personer i artikeln om prosten Ekström på Tjörn

Ekström, sörmländsk prästsläkt, härstammar från kyrkoherden i Näsulta (Söderm.) Petrus Ekström (1702-1773).

Carl Ulric Ekström

f. 1781 i Stockholm, d. 1858 på Tjörn.

Studerade medicin 1804-05, sedan teologi efter påtryckningar av fadern, prosten Johan Peter Ekström, kyrkoherde i Vårdinge (Sth.).

Prästvigdes i Strängnäs 1807. Han blev sedermera kyrkoherde i Mörkö 1821 och utnämndes i dec. 1837 till kyrkoherde i Stenkyrka, Klövedal och Valla pastorat på Tjörn i Bohuslän, med tillträde 1 maj 1839.

Sitt huvudintresse ägnade han åt zoologien och redan i ungdomen, som övad jägare och fiskare, studerade han fåglarnas och fiskarnas livsytringar samt förutsättningarna för faunans bestånd. Hans undersökningar av den vackra trakten mellan Östersjön och Södertäljebygden ledde till en utförlig sockenskildring "Beskrivning öfver Mörkö socken i Södermanland", som utkom 1828.

Ekström invaldes i Vetenskapsakademien 1830 och blev inspektor för Naturhistoriska riksmuseet 1831-38.

Bengt Fries, W. von Wright och C. J. Sundevall uppgjorde planen till praktverket "Skandinaviens fiskar", där först Fries och Ekström, sedan efter Fries död, Ekström och Sundevall skrev texterna. Det blev en stor, i många avseenden besvärlig, krävande och kostsam publikation.

Ekström skrev talrika brev, vilka finns bevarade i Vetenskapsakademiens bibliotek samt i Strängnäs högre allmänna läroverks bibliotek.

C.U.Ekström gift 1809 med Hedvig

Catharina Dahlström, f. 1786 i Vårdinge sn (Sth.), d. 1859 i Stenkyrka sn.

(Källa: *Svenskt biografiskt lexikon*)

Frederic Wilhelm Brannius

f. 1780, d. 1845, gymnasielektor i Strängnäs, domkyrko- och gymnasiebibliotekarie.

Fries, släkt härstammande från sadelmakaren i Raus, Skåne, Jöns Peter Fries, som i början av 1700-talet inflyttat från Danmark

Bengt Fredric Fries

zoolog, f. 1799, d. 1839; docent i Lund 1824, professor och intendent 1831 för Naturhistoriska riksmuseets zoologiska samlingar, som han i hög grad ökade, ej minst genom sina egna insamlingar av havsdjur vid svenska västkusten.

(Källa: *Nordisk Familjebok*)

Axel Emanuel Holmberg

f. 1817, d. 1861, prästvigdes 1840, fornforskare, pastorsadj. i Bullarens hd. i Bohuslän. Hans "Bohusläns historia och beskrifning" (1842-45) var länge den bästa svenska landskapsbeskrivningen. Bosatt i Stockholm från 1856.

(Källa: *Svensk uppslagsbok*)

Carl Jakob Sundevall

f. 1801, d. 1875, zoolog, intendent och professor vid Naturhistoriska riksmuseet 1833-71. Ledamot av Vetenskapsakademien 1839. Sundevall bearbetade speciellt vissa däggdjursgruppers systematik. Gjorde betydelsefulla arbeten inom ornitologiens område, t.ex. fåglarnas anatomi. Utgav "Svenska foglarne" 1856-71.

(Källa: *Nordisk familjebok, äldre uppl.*)

von Wright (uttal: vrikt), svensk-finländsk ätt av skotskt ursprung, adlad i Sverige 1772 och i Finland 1818.

Wilhelm von Wright, f. 1810, d. 1887. Målare, zoolog. Bröderna Magnus och Wilhelm von Wright gav ut planschverket "Svenska foglar" (1828-38); 184 st färgglada bilder utan text; ny upplaga utkom 1917-29 med 382 planscher samt kompletteringar av B. Hallberg och text av E. Lönnberg.

Wilhelm von Wright gjorde bilderna till "Skandinaviens fiskar" (1836-38), ny fullständig upplaga 1892-95, kännetecknade av stor realistisk skärpa och fin smak. (Källa: Nordisk Familjebok / Svensk uppslagsbok)

Wilhelm von Wright gift med Maria Margareta Bildt. Byggede och bodde på Marieberg, sedermera Bildtska Hembygdsmuseet på Orust.

"Ett otäckare land än detta finnes icke", Prosten Ekström skriver brev från Tjörn

av Marianne Nilsson, Kungälv

Ekström var inte ensam att tycka, att Bohuslåns vindpiskade klippor och de avbetade utmarkerna var ödsliga och fula. Det samma tyckte nog de flesta, som kom från bördigare delar av Sverige, ända in på 1900-talet. Det finns bevis för det.

Redan Carl von Linné beskrev sin resa i Bohuslän 1746: "Skogsbristen är det svåraste, hela trakten är naken, fast i forna tider skogen täckt alla berg." - "Landet ser ut, som vore det för några år sedan av vattnets avgrund uppstiget."

Prosten Ekström kom till Stenkyrka på Tjörn 1839. Han var då 58 år, och han var verksam på Tjörn till sin död 1858. Tidigare hade han varit präst i sörm-

ländska församlingar, sedan 1821 i slotts-församlingen på Mörkö. Präst hade han blivit mot sin vilja, tvingad av sin far. Det var naturforskare han ville vara. Det anses, att han skulle ha blivit en av vår naturforskningens mest lysande representanter, om han helhjärtat fått ägna sig åt den. I en mycket omtalad sockenbeskrivning från Mörkö framträder han som fältzoolog i modern mening. Han var en av redaktörerna för "Tidskrift för jägare och naturforskare", och i den samarbetade han med professor Fries och Wilhelm von Wright. Ekström hade visat ett särskilt intresse för fiskar i Mörkö skärgård, och i sina artiklar framstod han som en utomordentligt betydande iktyolog. Professor Fries hade 1835 gjort en resa till Bohuslän och då särskilt intresserat sig för fisket. Året därpå påbörjade han tillsammans med Ekström ett arbete om

Kyrkan i Stenkyrka socken.

Skandinaviens fiskar. Det illustrerades av Wilhelm von Wright. Ekström var ledamot av Kungliga vetenskapsakademien. För Vetenskapsakademien blev det ett intresse att få Ekström förflyttad till Västkusten. Man menade, att det skulle ge honom större möjlighet att ägna sig åt fiskstudier. Han blev uppmanad att söka Tjörns pastorat. Ekström var själv mycket tveksam och ångrade sig när ingen återvändo fanns. Strängnäs-biskopen hade visat förståelse för hans vetenskap, och för sent gick det också upp för honom, att församlingsborna på Mörkö älskade honom. Resan kanalvägen från Södertälje till Göteborg tog 4½ dagar. Färden blev en upplevelse, men trots det kunde han inte hålla tillbaka sin förtvivlan. Han kände det som han skulle till "avrättningsplatsen". Färden till Tjörn gick sjövägen från Göteborg. Den staden tyckte honom "otrevlig,

utom för handlande" (=affärsmän).

Tjörns folk och natur

Ekström kom till en bygd som var mycket olik Sörmland. Det vindpinade landskapet på Tjörn, blottat på skog sedan mycket länge, nådde vid 1800-talets mitt säkerligen kulmen av hårt utnyttjande. Jorden i dalarna var uppodlad. Ängarna och hagarna var tagna i bruk för nyodling, och det krympande betet utnyttjades av ett onormalt stort antal djur. Alla utmarker hade tagits tillvara till det yttersta. Inga enar, slån- eller hagtornsbuskar kunde spira. Vinden drog pinande hård över klipporna. Den befolkning som skulle livnära sig här hade kraftigt ökat. Under senare delen av 1700-talet, under det stora sillfiskets tid, hade befolkningen mer än fördubblats. År 1805 hade Tjörn 6.339 invånare. Sillfisket fick sitt

bråda slut 1808. Då stagnerade befolkningen men ökade snart igen. År 1855 hade antalet stigit till 8.088. Småbruken hade blivit allt mindre. Torpen hade blivit fler, och de jordlösa antal hade stigit. Fiskare och arbetsoföra personer, som dröjt sig kvar efter sillperiodens slut, fick det allt svårare när missväxt och epidemier härjade, och de drev som tiggare omkring på ön. Det finns uppgifter om att under hungeråren 1831-1832 var mer än 80% av invånarna tvingade att leva i fattigdom, och bättre blev det inte under de följande åren. På 1840-talet drabbades Tjörn av flera missväxter, och på 1850-talet förvärrades nöden av svåra epidemier, bland annat kolera. Holmberg ser i sin "Bohusläns historia" södra skärgården som ett enda stort fattighus. Hit kom alltså Ekström från det lummiga Sörmland och från sin slotts församling.

Carl Ulric Ekström
Litografi omkr. 1855.

Ekströms brev

Åtta dagar efter ankomsten till Tjörn skriver Ekström brev till sin gamle vän, lektor Brannius i Strängnäs. Brevet är daterat S:ta Helena den 9 juni 1839 (*Ekström är ironisk och likställer Tjörn med Napoleons förvisningsort*). Det är ett nödrop. Han har gripits av en sådan ängslan, att han inte sovit en enda natt. Han bönfäller vännen att hjälpa honom därifrån. Han tar vad som helst, hellre svälter han ihjäl än att stanna. Det finns ingen bildad människa att tala med. Mjältsjukan griper honom. Men ändå är detta första brev fullt av skarpögda iakttagelser av landskap och människor och redan har han fiskar, snäckor och en igel att sända vännen. Hans sätt att skriva är så målande, att det är bäst låta hans egna ord tala när han beskriver Tjörn.

“När man från sjösidan nalkas Tjörn, ser man icke annat än skyhöga kala och branta berg; inom denna ohyggliga förskansning ligger stora vackra dalar, som likväl äro avskurna och genomskurna av större och mindre berg, vid vilka innevånarnas hus äro belägna. Dalarna äro fruktbara med den bästa jorden i världen, som giver en ganska god avkastning, oaktat att jordbruket är det eländigaste som kan tänkas. Ängar och gårdar ligga tillsammans inhägnade inom murar, och all jorden sås årligen, men så sent att vårsådden icke här är slut ännu den 9 juni. Skålet därtill är att inga diken finnas som avleda vattnet, utan syran måste torka in. Folket är lätt och glatt. Karlarnas dräkt är korta tröjor och långbyxor. Kvinnornas långa, släpiga, svartblå kjolar”.

Han berättar att prästgården är illa

byggd och nämner att ladugård och mangård är hopbyggda och gården stengård. "Allmogens gårdar" fortsätter han, "är på lika sätt byggda, men som husen äro alla försedda med tegeltak, se de någorlunda trevliga ut på långt håll. Torpen åter, som ligga i bergskrevorna äro nedruttna kojor täckta med tång och likna rövarnästen. Kyrkorna äro de ohyggligaste jag sett i min levnad. Smala och långa gråstensruckel med två och tre små fönster, ingen sakristia utan prästen sitter i en bänk lika med de övriga och går ur den till altare och på predikstolen".

I nästa brev utvidgar han sin beskrivning. "Högt uppe i bergskrevorna ligga usla kojor täckta med tång, och en och annan har ännu fönster på taket. De bebos av uslingar (=olyckliga, nödställda människor), som föda sig med fiske, tigga och stjäla (större delen av de 7.000 själarna). Ovan dessa rövarnästen stå väderkvarnarna på bergspetsarna lika skiltvakter på en raserad fästning. Så har en vidsträcktare översikt av ön från min bergspets förefallit mig. Allt är här av sten. Alla gårdar framför och omkring boningshusen är belagda med sten, alla trappor av sten, broar på landsvägen av ofantliga stenhällar, alla gärdesgårdar av sten, men icke lagda som vanligt utan endast uppstaplade, så att om ett kreatur rör sig vid dem, så faller alla samman. Jag glömde, att alla fähus på betesmarkerna äro av uppstaplade gråsten, all murning i hus, till och med skorstenen vid prästgården, är av gråsten. I ett sådant land skall en människas känslor bliva stenhårda. Havsstränderna äro ogärliga, späckade med usla fiskekojor på nakna klippor".

Brannius hustru dog 1842, och Brannius själv avled 1845. Efter brevväxlingen 1839

blev breven färre vännerna emellan. Det sista brevet är daterat 1843.

Ibland förebrår Ekström Brannius, att denne inte svarat honom, men ofta försöker han ursäktas sig själv. Han är trängd av sina göromål. Han är lika förtvivlad över sin belägenhet som tidigare. - Just det brevet, avsänt i november 1840, blev kort. Han måste nämligen ut på fyra dagars mantalskrivning. - I ett brev berättar han, att han har 52 bröllop om året, och i ett annat slutar han med: "Nu komma de första av mina 140 läsbara, som hålla mig varm". I det brevet nämner han också Holmberg, författaren till "Bohusläns historia", som varit hans förträfflige adjunkt, men som han mist och fått en "förbannad" läsare istället. "Bed biskopen, att han aldrig släpper en sådan ohyra in i stiftet", råder han Brannius. I sitt sista brev till Brannius berättar han drastiskt om hurdant folk han måste vistas bland. Det hade härjat rysliga stormar. Flera skepp hade strandat. Bland annat hade en engelsk kapten med sprucken buk hittats och plundrats som vanligt av fattiga fiskare, och de feta tarmarna hade lagts i trankitteln och förvandlats till olja för lamporna.

Forskningsarbete

Breven till Brannius vittnar om att han gjorde täta turer i skärgården. Hans forskning krävde ju olika fiskarter att undersöka, och han måste ju förse sina forskarbröder med material. Brannius blev inte lottlös. Han fick tillskott till sina egna och till gymnasiets naturaliesamlingar. Bland annat fick han prov på snäckor ur de stora skalbankarna. Ekström hade undersökt 60 arter och även noterat, att märkligt nog låg bankarna öster om bergen. Brannius fick vidare veta, att snäckskalen begagnades till grus på

Stuga i Låka på Tjöm (fähus och bostad är sammanbyggda).
Teckning av Geskel Saloman 1852.

vägarna. Vännen delgavs också fågelobservationer och rön, som Ekström gjort i samband med forskningsarbetet. Ekströms tid upptogs vid sidan av forskningen och ämbetsgörömlen (så mycket som det nu gick) av att han höll på att utarbete en handbok för fiskare, och till hans arbete hörde dessutom att ge utlåtande om en ny fiskestadga. Han var kritisk till stadgan. Den upphjälpte inte fisket. Salteriidkarna kunde fortsätta att fara fram laglöst mot sina "slavar", fiskarna. Hans slutsats var, att västra skärgården var och förblev en statens stora försörjningsanstalt, så länge inga författningar satte stopp för utsugningen. "Blodsugande salteriidkare äro alltid färdiga att i brännvin dränka den i från havet ankomne utsultne fiskarens förstånd och eftertanke för att sedan gudlöst kunna preja uslingen" (*den olycklige och nödstälde*).

I breven till Brannius återkom Ekström

ofta till sitt forskningsarbete. Verket "Skandinaviens fiskar" hade ju påbörjats redan på Mörkö tillsammans med professor Fries. Nu samarbetade han med professor Sundewall. Fries hade avlidit. Wilhelm von Wright var som tidigare den som illustrerade verket. Wrights arbete underlättades av att han på 1840-talet flyttat till Orust.

Breven från Ekström till Sundewall blev många, och de finns bevarade. I de breven får naturligtvis forskningsarbetet det ojämförligt största utrymmet, men även om han där inte visade sina känslor lika mycket som i breven till Brannius, kommer det tydligt fram vad han ansåg om den i hans tycke rysliga ön. Han tecknar ett landskap, där nöden är ofattbart stor, och där alla tak är mer eller mindre skadade av nordvästliga stormar och väderkvarnarna vingskjutna. Han klagar över alla karlar och kärringar

an måste expediera, minst 12 om dagen, alla barn han måste döpa, alla lik han måste ordfästa, alla dumma läs barn, som störde hans arbete, alla sjukbesök han måste göra och därtill dessa predikningar, två söndagar dubbelt och den tredje enkelt med skrift varannan söndag. Det fördömda kyrkbygget påtalade han också. Ny kyrka invigdes i Tenkyrka 1845.

Ekström sjuk

Ekström hade ofta så bråttom, att han bara hann få iväg "en brevunge". Han ville uträtta så mycket, och såg så mycket han skulle göra, om han haft tid. När hans hälsa tillät det, använde han nätterna, men han plågades av en bröstsjukdom och måste ofta ligga till sängs. Åldern började också ta ut sin rätt. I ett brev heter det: "Nu är det höst. Kattegatt utblåser sin isande anda över Tjörns förtorkade fält och kala klippor. Ålderdomens snö ligger på mitt tjocka huvud och fingrarna likna takåsar från en förfallen byggnad . . . Ett otäckare land än detta finnes icke".

Hungersnöd och kolera

Mantalslängder, dödböcker och fattigräkenskaper talar sitt tydliga språk om 1840- och 1850-talens svåra år, men Ekströms brev gör nöden än mer påtaglig och än mer påträngande, även om han talar liksom med en grimas som för att värja sig. I mars 1845 skriver han: "Hela denna månad har varit skamlöst kall med stränga yrväder, särdeles i går d. 22:e. I natt började det regna med sydvästlig storm och regnar ännu.

I april heter det: "Fiskarna hava frusit och svultit mycket. Två hava störtat, en av brännvin, den andre av hunger och svält". I juni rapporterar han, att bondens hästar

störtat av svält och att sådden av korn nyss har börjat och är svår att genomföra. Också nästa år blev nöden stor. Den hösten härjade diarré och kramp ute i skärgården. Vi får veta att allmogen kallade sjukdomen "en snävel av kolera", och att "den kloke (trollkarlen) prästen på Tjörn kurerade den med kamfer och opium". År 1847 blev det svåraste året på 1840-talet. Ekström skriver i februari att han just expedierat 11 tiggare utom andra, och att nöden var stor bland fiskare och strandsittare, men även bland torpare och bönder på deras hemmansdelar. En tunna korn kostade 15 riksdaler, det högsta priset i mannaminne. Landshövdingen var i Stockholm för att skaffa undsättning, men Ekström fruktade, att ordspråket "Medan gräset gror, dör männen" skulle besannas. I april utbrister han: "Här är över all beskrivning eländigt i detta år. Fiskarna få icke så mycket fisk att de kunna livnära sig utan stryka i stora flockar kring landet och tigga. Ännu värre är det med småbönder och torpare, som nu icke hava något att äta och intet att så för ett kommande år. Jag önskade vara lång väg härifrån". Lite senare på våren skriver han: "Den svåra hungersnöden som i förening med en smittsam nervfeber härjat hela våren, har nu genom förbättrat fiske någorlunda upphört i skärgården, men tilltagit bland hemmansåbor och torpare. Många åkrar bliva i år osådda, och jag förutser en hunger även för ett kommande år". På hösten rapporterar han, att koljefisket är den fattige fiskarens enda tillflykt för att rädda sig från hungersnöd, och han befarar, att om det inte blir mer vinstgivande, blir den kommande vintern lika tryckande som den gångna. Hur det blev, ger breven inga vittnesbörd om. Nästa brev från Ekström är nämligen daterat mars 1849.

Vrakplundring följde i stormens spår. Kustbor bankar på grytan och bidar tiden.
Vinjettbild i Olaus Magnus: "Historia om de nordiska folken".

År 1853 fick Ekström 440 riksdaler för att lindra den då rådande hungersnöden, men som han säger, det förslår inte bland 7.000 tiggare. Det året härjade koleran. I augusti hade den på 12 dagar "knackat ihjäl" 7 tjörnbor, 4 hade repat sig. I september rapporterar han, att koleran skulle vara slut, men rätt som det var, kom någon skeppare, fiskare eller arbetskarl från Göteborg och störtade. År 1856 är det inte koleran som grasserar, utan då är det påssjuka, mässling, frossa, nervfeber och kikhosta, som oroar honom.

Fiskehandbok

Det märks tydligt, hur starkt Ekström upprördes av missförhållandena i skärgården. Han hade hårda ord att komma med, när han talade om hur de låga fiskpriserna pres

sade de fattiga fiskarna. Han var liksom i breven till Brannius inte nådig, när han berättar om handelsmännens lurendrejerier. Han ville att fiskeförordningen skulle utformas så att fiskhandlarnas makt stävjades. Han menade att regeringen stödde "blodsugarna". Efter bistra inlagor, bland annat i pressen 1843, väntade han sig pisksnärtar, men, hotar han, blev han angripen, skulle han giva dessa herrar "salta sillar". I förtroende till Sundewall skriver han i samband härmed: "Handelscorpsen i Göteborg, kronobetjäningens inskränkta regering och prästernas läseri äro de tre stora skälen till skärgårdens fattigdom och allmogens fördärv". Det brevet slutar med: "Hur mår Ekström på Tjörn? Jo, han är hatad av prästerna, älskad av allmogen, och kronotjuvarna önskade kniven i hans hjärta".

Han hoppades att han genom sin handbok för fiskare skulle kunna påverka fisket. Fiskarna behövde upplysas. De visste för lite om de olika fiskarterna, om sättet att fiska och om tidpunkten för olika slag av fiske. De som hade däckade båtar kunde försörja sig med storsjöfiske, som vid den tiden började bli lönsamt, men för fattiga fiskare var garnfiske det som skulle hjälpa dem. Vadfiske ansåg han fördärligt. Han ville med Sundewalls hjälp få medel av staten till sillgarn. Han skulle anse sig lycklig, skriver han, om han genom införandet av detta enda möjliga sillfiske i Kattegatt kunde gagna sitt färdernesland. År 1849 konstaterar han nöjd: "Nu bindes garn i snart sagt varje koja och den fiskande allmogen har redan börjat bortläggga vaden och istället förskaffat sig garn".

Handboken färdigställdes på 1840-talet. Det stora fiskeverket "Skandinaviens fiskar" blev klart 1847. Det är ett betydande och praktfullt verk, illustrerat av Wilhelm von Wright. Ekström hade också under årens lopp i brev förmedlat många iakttagelser när det gällde djurlivet på Tjörn, men det blev endast en förteckning över sällsynta djur som publicerades.

Ekströms sista år

De sista åren av sitt liv var Ekström mycket ensam. Han kunde inte längre ge sig ut på resor i skärgården tillsammans med sin son och von Wright. Vännerna hörde allt mer sällan av sig. År 1856 tackar han i brev Sundewall för löftet att höra av sig: "Mina gamla vänner har hoppat av, en stor del till kyrkogården, andra för att de icke behöva mig. Krafterna avtaga dagligen". Han blev mycket sjuk innan han dog 1858.

Bouppteckningen efter Ekström visar, att han aldrig blev en rik man. Det i hans bo, som han säkerligen mest värdesatte var boksamlingen, som bestod av 800 band. Han hade under hela sin Tjörntid bekymmer med att få tag i litteratur han behövde för sitt forskningsarbete. Han bad ofta Sundewall om hjälp med boklådor till Gumperts eller försändelser med någon skeppare. Hans övriga tillgångar bestod av en djurbesättning, 20 riksdaler kontant och ett tämligen torftigt bohag. Han hade en del skulder. Infordringar var huvudsakligen osäkra. De utgjordes av lån till torpare främst. De räknades inte heller som tillgångar i boet. Nöd-ställda besökte ju honom ofta. Även om han i breven ibland skällde fattigfolket för "uslingar och så kallade människor", berördes han av deras armod och ville alltid verka för att minska deras elände. Det finns många vittnesbörd om att han var älskad av sina församlingsbor.

Synen på landskapet skulle förändras. Den gamle patriarken var faktiskt medveten om att mycket skulle bli annorlunda på Tjörn. Han har själv sagt, att han kom till Tjörn hundra år för tidigt för att trivas där. Ändå kunde han nog inte ana, att vinden och ljuset på kusten skulle göra bohusbergen till många målars berg, att så många turister skulle söka sig till skärgården, och att det inte var utbetningen, som på sikt skulle vara problem i landskapet, utan snarare förbuskningen. Inte heller kunde han väl tro, att det fattiga Skärhamn, som 1847 beboddes av 7 fiskare varav 5 fattiga, skulle bli ett blomstrande centrum för fiske, fiskberedning och fraktfart.

Missgärningsbalken

utmärktes av stor hårdhet. Internationellt sett var den dock väl avvägd. Straffen bestämdes i första hand av avskräcknings- och vedergällnings-synpunkter.

SVERIGES RIKES LAG ÅHR 1734

Missgiernings Balk. Cap. 21. Om almän landsfrid och vägafrid.

1. §. Lägger sig någor at röfva til lands, eller vatn, å landet, eller i staden, ehvad han röfvar mer eller mindre; tå skal han, och alle the, med honom i samma vilja och gierning voro, mista högra hand, halshuggas och steglas. Öfverfalla the någon, och gitta ej sin onda vilja fullborda; misten äntå lifvet.
2. §. Gör man falska eldar, eller sätter up andra tekn, eller visare, at thermed förleda siöfarande, och gifva tilfälle til skiepsbrott; plichte med tretijo tu par spö, äntå at ingen skada sker. Samma lag vare om then af lika upsåt bortrifver, eller uptager, vettar eller visare af siögrund, eller strand, eller fyller och stoppar rätta segelled, och båtaled, i siöar eller strömmar; sätte ockk alt i förra stånd igen. Sker skada och skiepsbrott; varde hals-huggen, och steglad, och skadan gälde af gods hans. Försummar någor at uppehålla Fyringar, och tända them i rättan tid up; böte hundrade daler, och skadan åter. Sker thet upsåtelliga; straffes, som förr i thenna §. sagdt är.
3. §. Gör man våld å them, som skiepsbrott lidit, och dödar någon; varde råbråkad, och sedan lagd å stegel och hiul, hafve ock förverkadt alt sitt lösa gods. Sårar man them, och illa handterar; miste lifvet, och af lösören hans tage halft Konungen, och halft målsäganden.
4. §. Sätter man eld å strandad, eller til lands drifven farkost, theri folk eller gods är; hafve förverkadt både lif och lösören, och niute målsäganden först sin fyllnad för allan skada, af hans lösa och fasta gods. Röfvar man något af strandad, eller til lands drifven farkost, mer eller mindre, så länge skiepsfolket när är, eller godset bärga vil; varde steglad, och skadan gälde åter, som sagdt är. —
7. §. Öfverfaller man annan å almän väg, eller gato, med hugg och slag, eller hugger och bryter sönder vägfarande mans resetyg; böte fyratijo daler för fridsbrottet, och för slagsmålet efter lag, gälde ock skadan åter.
8. §. Ropar och skriar någor, af öfverdåd, på almänna vägar, gator och gränder, eller någon med ord eller å annat sätt förolämpar; böte fem daler, hälften til angifvaren, och hälften til the fattiga, äntå at ingen våldsamhet eller skada skedt.
9. §. Uphäfver, eller förderfvar man almänna broar, kastar kull mihlstolpar, eller mihlstenar, eller andra märken, eller verk, som til almän nytto, eller prydnad, upsatte äro; böte fyratijo daler, och skadan åter.

'Namn åt de döda' - ny tidplan

Sveriges Släktforskarförbunds styrelse beslutade vid sitt möte 1 febr. 2003 om en ny tidplan för version 3 av cd-skivan 'Sveriges dödbok' och därmed också för projektet 'Namn åt de döda'.

Projektet förlängs därför med ett år - till den 31/3 2004 - med beräknad utgivning av en ny version av 'Sveriges dödbok' i augusti 2004 (förhoppningsvis då också inklusive dödsfallen för år 2000 - 2003). *ANGELÄGET nr 1/03, febr.2003.*

Det är med andra ord ännu inte för sent att "adoptera en församling" och starta med registrering av avlidna personer åren 1950-70.

Cd-skivan 'Sveriges dödbok', Sveriges Släktforskarförbunds kanske mest framgångsrika projekt genom tiderna, har hittills utkommit i två upplagor. De har blivit uppskattade av släktforskare, pastorsexpeditioner, skatteförvaltningar, arkiv, bibliotek m.fl.

De flesta av oss har säkert också letat efter döda på 1950-60-talen, och upptäckt att skivan då saknar namn- och dödsdagsuppgifter o.d. Nu har Sveriges Släktforskarförbund startat projektet 'Namn åt de döda' med syfte att fylla luckorna i materialet inför nästa version 3 av dödboken.

Detta blir ett projekt som alla Sveriges släktforskare kan samlas omkring, ett projekt där slutresultatet kommer oss alla till del. Välkommen Du också att delta i projektet !

Kontakta koordinatören för projektet:

Anna-Lena Hultman, Lilleskogen Hössna, 523 97 ULRICEHAMN.

E-post: dodbok3@swipnet.se

Projektets hemsida: home.swipnet.se/hossna/sdb.htm

*För ett Vackrare Hem ,
besök
vårt Konstgalleri*

GALLERI SCANDINAVIA

*Galleri Scandinavia, Berzeliigatan 14, Göteborg
Tel. 031 - 16 93 01*

Familjen Lindblom

LANDET RUNT *ur olika medlemsblad*

Joel Holger redogör här kortfattat för ett urval läsvärda artiklar i andra förenings medlemsblad. Vi byter med omkr. 70 st föreningar och deras tidningar finns tillgängliga i G R S bibliotek.

ANGRIPEN. Malmö Släktforskarförening
Nr 1/03. Serien 'Skånska Slott' behandlar denna gång Hanaskogs slott, norr om Kristianstad. - Ett svensk-danskt samarbete har startat mellan Malmö Släktförening och Slægtshistorisk Forening for Storköbenhavn. För att underlätta forskning i resp. länder finns nu en hemsida www.over-oresund.nu

ANKNYTTNINGEN. Nyköping-Oxelösunds Släktforskarför.

Nr 1/03. Christina Hjalmarsson presenterar Gustav Vasas tre hustrur samt 'Fru Brita i Nyköping - drottning Margaretas förtrogna'. Brita Eriksdotter, borgarfru i Nyköping, var barnsköterska till Gustav Vasas 10 barn och stod i gunst hos kungafamiljen och även sedermera Karl IX. - En son till Brita Eriksdotter, Anders Larsson Målare, blev Gustav Vasas och hans söners hovmålare. Utöver porträttmåleri arbetade han även som arkitekt samt var ledare för slotts- och fästningsbyggen. - Svante Strandberg skriver om 'Några gårdsnamn i Lunda sn', men artikeln har allmänt intresse för studier om ortsnamnens ursprung.

AROSIANA. Västerås Släktforsarklubb.

Våren 2003. Innehåller ett långt brev hem till Sverige från en kvinna som 1923 emigrerat till USA. Hon berättar ingående om resan och ankomsten till Ellis Island m.m.

BYGD OCH NATUR Sveriges Hembygdsförbund

Nr 1/03. 'Oanade anor -rött blod blir blått' av Peter Berkesand handlar om hur en forskare 1951 i Vadstena LA manipulerade födelse-, vig-

selböcker och husförhörslängd för Linköpings Domkyrkoförs., genom att skriva in nya uppgifter i originalböckerna. Avsikten var att skaffa sig finare anor. Förfalskningarna uppdagades 1970. - Peter Johansson skriver om ett jordeboksprojekt i Riksarkivet/Vitterhetsakademien, som skall skapa en nationalutgåva av de unika geometriska kartorna från den svenska stormaktstiden. Hemsida www.ra.se/ra/geometriska

DISKETTEN. Dis-Väst

Nr 4/02. Lars Wallenskog skriver om olika bildbehandlingsprogram och framhåller 'Shareware, bra program för normal plånbok'. Dessa är billiga och man får pröva dem gratis. - Numret har temat 'Arn', d.v.s. Arn Magnusson från Guillou's böcker. Kavalleriets vapen, Forshems kyrka med reliefer, Aranäsborgen, de medeltida kvinnorna i klostren m.m. behandlas av Lars Lindqvist och Egil Gry. - Ingrid Ragnhult berättar om 'Amerikaresa för hundra år sedan'.

GENOS. Gen. samfundet i Finland

Nr 4/02. Georg Luther, Helsingfors, redogör för 'Släkten Saels' i Viborg (flera generationer från 15-, 16- o.1700-talen). Namnet skrivs med varierande stavning: Szales, Saehls m.fl.

KGF-NYTT. Kronobergs Gen. Förening (Småland)

Nr 80, Mars 03. Aron Axelsson har gjort en avskrift av 'Sexmännens Ämbetsed' från 1617, undertecknad av Gustaf II Adolf. Sexmännen var sex valda tillsynsmän för övervakning av tukt och goda seder och hade ansvar och förde bok över kyrkans ekonomi och hade nycklar till kyrkokistan. Ämbetet upphörde 1862. - 'Sången om

Jon Svensson i Stenshult' av Conny Gustavsson. Den rike bonden Jon bodde i Tolgs sn (G) och var nämndeman och riksdagsman; levde 1637-1732.

MGF-NYTT. Midälva Gen. Förening (Medelpad)

Nr 1/03. 'Skatternas historia - del 4' av Susanne Löwnertz behandlar 1700-talets skatter, t.ex. allmän bevilning, betalningsavgift, fönsterskatt, fredshjälp, slottsbyggnadshjälp, avgift för innehav av vagn och siden, brukande av snus, tobak, kaffe, the, choklad och puder m.m.

RUNSLINGAN. För. Släktforskare i Uppland

Nr 1/03. 'Småprotokollen - en kanske förbisedd källa' frågar Ragnar Fornö. Häradsrätternas småprotokoll, signum All, innehåller t.ex. förmyndarskaps-, lagfarts- och inteckningsprotokoll. De finns att beställa på mikrokort från SVAR.

SLÄKTBITEN. Forskarför. Släkt & Bygd

Nr 1/03. Om 'Barnmorskeväsendet i Sverige' fram till 1840-talet berättar Lilian Norberg. - 'Fäbodarna i Hälsingland' är ett utdrag från Läsebok för folkskolan 1901.

SLÄKTDATA. Föreningen SLÄKTDATA

Nr 1/03. 'Den heliga Birgitta'. Christer Engstrand har gjort ett innehållsrikt utdrag från en biografi på Internet med anl. av 700-årsminnet av hennes födelse. (Se även Släkt. Forum) - 'Släktdatas registerarkiv' listas här med alla socknar och kyrkböcker. Nu finns över en miljon poster i registren. - Per Liljeström kompletterar sin artikel i nr 2/02 om 'Rutger Macklean och enskiftet'.

SLÄKTFORSKAREN. Helsingfors Släktforskare (Finland)

Nr 1/03. Lars-Folke Landgrén redogör för många 'Boktryckare och publicister i Helsingfors under 1800-talet'. Han skriver även att Hel-

singfors blev huvudstad 1812 i det autonoma ryska storfurstendömet, efter att tidigare ha varit en obetydlig småstad. Det var fästningen Sveaborg samt storbranden 1808, som blev förutsättningar för en ny modernt planerad huvudstad, ett administrativt och kulturellt centrum. Åbo universitet överflyttades också hit 1827. - Hans Andersin berättar om en bevarad fullständig 'Förteckning på Wiborgs stadz Invånare d. 23 Aug. A:o 1718', vilken finns i Finlands Riksarkiv. Alla de 1.314 st tappra svenskar tas upp, vilka inte låtit sig avskräckas av ryssar och krig, utan stannat kvar i staden vid ockupationen under Stora Ofreden år.

SLÄKTHISTORISKT FORUM. Sveriges Släktforskarförbund

Nr 1/03. 'Den heliga Birgitta 700 år - svenska med världsrykte' av Elisabet Johnsson, som berättar om vårt enda helgon och om olika evenemang under året. www.sanctabirgitta.com - Hans Egeskog skriver om Kronobergs Gen. Förenings 20-årsjubileum och refererar ett upplysande föredrag av Niclas Rosenbalk om olika folkgrupper som invandrat/inkallats till Sverige under tiderna. - 'Kulturarvsprojekt till nytta för forskare' av Louise Nyberg handlar om projektet 'Ådalen i förändring II, från bondebygd till industrisamhälle', bl.a. om händelserna (skotten) år 1931. Hemsida: www.adalen.org - 'Frågor och svar om häradskartorna' tar upp den pågående digitaliseringen av häradsekonomiska kartor på DVD-skiva, vilken kan förhandsbeställas före den 15 maj 2003. Obs gäller ej Göteborg- o. Bohus län samt Smålandslänen. (Se även förra numret av tidningen)

- 'Fotografier som väcker klivna känslor' av Katrin Nyström, vilken besökt Kart- o. bildavd. vid Uppsala Universitetsbibliotek. - Ted Rosvall inleder en serie om 'Emigrantforskning del 1: Census 1930 - amerikansk folkräkning'. Han ger utförliga instruktioner i hur man söker på Internet www.ancestry.com Folkräkningen är nyckeln till hela det övriga amerikanska källmaterialet. Ted R. fortsätter i kommande artiklar. -

Skarborgsanor efterlyses !

Musiker **Petter Eriksson Vall**, f. 27/10 1818 i Ving sn (R), gift med **Christina Larsdotter**, f. 12/10 1819 i Råda sn (R) hade dottern **Maria Helena** (Pettersdotter ?), f. 31/8 1852 i Säware sn (R). Familjen flyttade 1863 från Skälvum (Skelfvum) sn (R) med Husaby som moderförs. enl. husförhörboken. Men vart ? Det är min fråga.

Elfton Apell, Blåsvädersgat. 16, 418 32 Göteborg. Tel. 031 - 54 23 76.

'Börja släktforska - del 2'. Här fortsätter Hans Egeskog sin serie med: 'Leta vidare i arkiven'.

SUKUTIETO. Gen. Samfundet i Finland

Nr 4/02. Samfundets webbsida:

www.genealogia.fi beskrivs med principerna för hur den är uppbyggd med tre avdelningar och var sitt språk: finska, svenska och engelska.

Nr 1/03. Tom Juslin har skrivit om 'Migration och släktskap över Bottenviken', de starka släktbanden som alltid funnits mellan Västerbotten (i Sverige) och Österbotten (i Finland). Han pekar på Carta Magna av Olaus Magnus från 1539, där man kan se tre slädar med folk över den tillfrusna Kvarken. Många yrkesmän flyttade från bruken i Sverige till Österbotten under 1700-talet. I motsatt riktning drog en ström av arbetskraft till de svenska sågverken under 1800-talet.

SÖDERTÄLJE-PROBANDEN. Södertälje Släktförening

Nr 146. Febr. 03. 'Runristningar från 1000-talet berättar om släktskap och arvsrätt'. Anna-Stina Freij skriver om Inga på Snåtsta, vars släkt skildras på fyra ristningar. Snåtsta ligger i närheten av Markins kyrka i Vallentuna (A), - Erik Sperber skriver om 'Wollinama, en Simris-hamnsätt från 1700-talet'.

TROLLHÄTTEBYGDENS SLÄKTFORSK.

Nr 1/03. Föreningen firar i år sitt 10-årsjubileum. Ingvar Frisk berättar om starten och åren som gått. Anna-Lisa Berglund var en av initiativtagarna och föreningens omfattande verksamhet bär mycket väsentligt hennes signatur.

VÄSTGÖTAGENEALOGEN. Västgöta Genealogiska Förening

Nr 1/03. 'Brogren, smeder på Gräfsnäs och Upplö' (P) av Christer Slätt, Sollebrunn. Släkten kom från Bro i Värmland på 1700-talet och var smeder i flera generationer. Anders Gustaf Brogren blev smed i Upplö 1846. Brodern August vid manufakturverket Thurefors vid Gräfsnäs 1867. Ytterligare två generationer blev smeder in på 1900-talet. - 'Nils Ahl - ett soldatöde från Härja' (R) av Stieg-Erland Dagman, Habo. Ahl blev soldat 1805 vid Kåkinds komp., Skarborgs regemente. Hans liv i krigen 1808-1814 skildras. En mängd uppgifter fås från mönsterrullor och regementshistoria. En brist att inte källor anges, för att ge andra forskare tips och vägledning. - Seth Sjöblom, Närunga, redovisar några intressanta brev från John Herman Valén från Ljur (P), som emigrerade 1905 och blev snickare i St. Paul. - 'Salpetersjudare i Marbäcks sn 1693' redovisas av Stig Pettersson, Farsta Strand. - 'Att forska efter levande släkt' på sitt skattekontor, beskrivs av Matts Billgren, Göteborg.

ÖGF-LÖVET. Östgöta Gen. Förening

Nr 72. Mars 03. Bo Persson skriver om 'Upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk'. Om man vill publicera texter eller bilder eller texter tagna från Internet, skall upphovsmannen ge sitt samtycke och namnet även anges. 70 års skydd gäller. - Gun-Britt Monell berättar om en anfar, ryttaren vid Östgöta Kavallerireg. Bengt Fyrman från Snällebo i Tryserum sn (H), vilken överlevde rysk fångenskap i 13 år.

Forska med GRS da

CD-Emigranten 1-2/2001

Sveriges dödbok 1950 - 1999

Svenskt Biografiskt Lexikon A - Rettig (29 band)

Söder-skivan, om Södermalm, Stockholm

Klara-skivan, om Klara församling, Stockholm

Register till SLÄKT och HÄVD 1950-1999

Soldatskivan med 200.000 soldater och båtsmän

Sveriges befolkning 1970 med över 8 milj. personer

Föreningen SLÄKTDATAs kyrkoboksregister över födda, vigde och döda

N A D Nationella Arkiv Databasen med SVAR:s register 1996.

41 Handskrifter 1339-1926. Läromedel i handskriftsläsning.

På sista sidan . . .

Vi vill påminna att man skall anmäla förhinder, om man av någon anledning ej kan komma till ett föreningsmöte eller en utfärd, som man anmält sig till. Samlingssalen rymmer bara 40 personer och vi får avvisa anmälningar som överstiger detta antal.

Vid många möten är det dock någon som inte kommer, trots att anmälan är gjord.

Några stolar blir tomma och det är ju osolidariskt mot dem som avvisats.

Vid våra bussutfärder måste vi beställa lunch o.d. flera dagar innan. Kommer då ej alla som anmält sig, får föreningen ändå betala deras lunchkostnad.

Så, anmäl förhinder i god tid.

Att parkera vid Erik Dahlbergsgatan, på angränsande gator och skolgårdar går bäst före kl. 18. Kom således i god tid om Du åker bil.

Välkomna till våra sammankomster !

Styrelsen

GöteborgsRegionens Släktforskare

Bibliotek och Expedition

Erik Dahlbergsgatan 36 B, 411 26 Göteborg

har öppet under våren t.o.m. torsdagen den 15 maj 2003.

tisdagar kl 10.00 - 14.00

torsdagar kl 10.00 - 14.00 (då torsdagsgruppen har sin verksamhet)

samt **1 timma före varje föreningsmöte** på Erik Dahlbergsgatan.

Tel. 031-13 12 26 www.genealogi.se/forbund/grs.htm Postgiro 24 23 85 -3

E-post ställes till: per.lilje@swipnet.se

Ange att det gäller GRS !

OBS ! ny adress till hemsidan OBS ! ny adress till hemsidan OBS !